1. ספר שמות פרק כ'

כא מזבח אדמה תעשה לי וזבחת עליו את עלתיך
ואת שלמיך את צאנך ואת בקרך בכל המקום אשר
כב אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיך: ואם מזבח אבנים
תעשה לי לא תבנה אתהן גזית כי חרבך הנפת עליה
כג ותחללה: ולא תעלה במעלת על מזבחי אשר לא תגלה
ערותך עליו:

שמות פרק כא

א ב ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם: כי תקנה עבד עברי
ג שש שנים יעבד ובשבעת יצא לחפשי חנם: אם בגפו יבא
ד בגפו יצא אם בעל אשה הוא ויצאה אשתו עמו: אם אדניו
יתן לו אשה וילדה לו בנים או בנות האשה וילדיה תהיה
ה לאדניה והוא יצא בגפו: ואם אמר יאמר העבד אהבתי
ו את אדני את אשתי ואת בני לא אצא חפשי: והגישו אדניו
אל האלהים והגישו אל הדלת או אל המזוזה ורצע אדניו
את אזנו במרצע ועבדו לעלם:

שמות פרק כב

כד אם כסף תלוה את עמי את העני עמך לא תהיה לו כנשה
כה לא תשימון עליו נשך: אם חבל תחבל שלמת רעך עד
כו בא השמש תשיבנו לו: כי הוא כסותה לבדה הוא שמלתו
לערו במה ישכב והיה כי יצעק אלי ושמעתי כי חנון
כז אני: אלהים לא תקלל ונשיא בעמך לא תאר:
כח כט מלאתך ודמעך לא תאחר בכור בניך תתן לי: כן תעשה
לשרך לצאנך שבעת ימים יהיה עם אמו ביום השמיני
ל תתנו לי: ואנשי קדש תהיון לי ובשר בשדה טרפה לא
א תאכלו לכלב תשלכון אתו: פרק כג לא תשא שמע
ב שוא אל תשת ידך עם רשע להית עד חמס: לא תהיה
אחרי רבים לרעת ולא תענה על רב לנטת אחרי רבים
ג ד להטת: ודל לא תהדר בריבו: כי תפגע שור
ה איבך או חמרו תעה השב תשיבנו לו: כי
תראה חמור שנאך רבץ תחת משאו וחדלת מעזב לו עזב
ו תעזב עמו: לא תטה משפט אבינך בריבו:
ז מדבר שקר תרחק ונקי וצדיק אל תהרג כי לא אצדיק
ח רשע: ושחד לא תקח כי השחד יעור פקחים ויסלף דברי
ט צדיקים: וגר לא תלחץ ואתם ידעתם את נפש הגר כי
י גרים הייתם בארץ מצרים: ושש שנים תזרע את ארצך
יא ואספת את תבואתה: והשביעת תשמטנה ונטשתה ואכלו
אביני עמך ויתרם תאכל חית השדה כן תעשה לכרמך
יב לזיתך: ששת ימים תעשה מעשיך וביום השביעי תשבת
יג למען ינוח שורך וחמרך וינפש בן אמתך והגר: ובכל אשר
אמרתי אליכם תשמרו ושם אלהים אחרים לא תזכירו
יד לא ישמע על פיך: שלש רגלים תחג לי בשנה:
כט פסוק כט לא אגרשנו מפניך בשנה
ל אחת פן תהיה הארץ שממה ורבה עליך חית השדה: מעט
מעט אגרשנו מפניך עד אשר תפרה ונחלת את הארץ:
לא ושתי את גבלך מים סוף ועד ים פלשתים וממדבר עד
הנהר כי אתן בידכם את ישבי הארץ וגרשתמו מפניך:
לב לג לא תכרת להם ולאלהיהם ברית: לא ישבו בארצך
פן יחטיאו אתך לי כי תעבד את אלהיהם כי יהיה לך
למוקש:

פרק כד

א ואל משה אמר עלה אל יהוה אתה ואהרן נדב ואביהוא
ב ושבעים מזקני ישראל והשתחויתם מרחק:

2. ספר ישעיהו נו, א'-ב'

כה אמר
יהוה שמרו משפט ועשו צדקה כי קרובה ישועתי לבוא
וצדקתי להגלות: אשרי אנוש יעשה זאת ובן אדם יחזיק
בה שמר שבת מחללו ושמר ידו מעשות כל רע:
הלוא:

ישעיהו נח ז'-ח'

פרס לרעב לחמך ועניים מרודים תביא בית כי תראה ערם
וכסיתו ומבשרך לא תתעלם: אז יבקע כשחר אורך וארכתך
מהרה תצמח והלך לפניך צדקך כבוד יהוה יאספך:

ספר ירמיהו פרק לא

כ הציבי לך צינים שמי לך
תמרורים שתי לבך למסלה דרך הלכתי שובי בתולת
כא ישראל שבי אל עריך אלה: עד מתי תתחמקין הבת
השובבה כי ברא יהוה חדשה בארץ נקבה תסובב
כב גבר: כה אמר יהוה צבאות אלהי ישראל עוד
יאמרו את הדבר הזה בארץ יהודה ובעריו בשובי את
כג שבותם יברכך יהוה נוה צדק הר הקדש: וישבו בה יהודה
כד וכל עריו יחדו אכרים ונסעו בעדר: כי הרויתי נפש עיפה
כה וכל נפש דאבה מלאתי: על זאת הקיצתי ואראה ושנתי

המשך ירמיהו פרק לא

ל הנה ימים באים נאם יהוה וכרתי את
לא בית ישראל ואת בית יהודה ברית חדשה: לא כברית אשר
כרתי את אבותם ביום החזיקי בידם להוציאם מארץ
מצרים אשר המה הפרו את בריתי ואנכי בעלתי בם נאם
לב יהוה: כי זאת הברית אשר אכרת את בית ישראל אחרי
הימים ההם נאם יהוה נתתי את תורתי בקרבם ועל לבם
לג אכתבנה והייתי להם לאלהים והמה יהיו לי לעם: ולא
ילמדו עוד איש את רעהו ואיש את אחיו לאמר דעו את
יהוה כי כולם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם נאם יהוה כי
לד אסלח לעונם ולחטאתם לא אזכר עוד: כה
אמר יהוה נתן שמש לאור יומם חקת ירח וכוכבים לאור
לה לילה רגע הים ויהמו גליו יהוה צבאות שמו: אם ימשו
החקים האלה מלפני נאם יהוה גם זרע ישראל ישבתו
יב מהיות גוי לפני כל הימים: לד ויהי דבר יהוה אל
יג ירמיהו מאת יהוה לאמר: כה אמר יהוה אלהי ישראל אנכי
כרתי ברית את אבותיכם ביום הוצאי אותם מארץ מצרים
יד מבית עבדים לאמר: מקץ שבע שנים תשלחו איש את
אחיו העברי אשר ימכר לך ועבדך שש שנים ושלחתו חפשי
טו מעמך ולא שמעו אבותיכם אלי ולא הטו את אזנם: ותשבו
אתם היום ותעשו את הישר בעיני לקרא דרור איש לרעהו
טז ותכרתו ברית לפני בבית אשר נקרא שמי עליו: ותשבו
ותחללו את שמי ותשבו איש את עבדו ואיש את שפחתו

3. דברי הימים א' כט

ט וישמחו העם על התנדבם כי בלב שלם התנדבו ליהוה
י וגם דויד המלך שמח שמחה גדולה: ויברך דויד
את יהוה לעיני כל הקהל ויאמר דויד ברוך אתה יהוה
יא אלהי ישראל אבינו מעולם ועד עולם: לך יהוה הגדלה
והגבורה והתפארת והנצח וההוד כי כל בשמים ובארץ
יב לך יהוה הממלכה והמתנשא לכל לראש: והעשר והכבוד
מלפניך ואתה מושל בכל ובידך כח וגבורה ובידך לגדל
יג ולחזק לכל: ועתה אלהינו מודים אנחנו לך ומהללים
יד לשם תפארתך: וכי מי אני ומי עמי כי נעצר כח להתנדב
טו כזאת כי ממך הכל ומידך נתנו לך: כי גרים אנחנו
לפניך ותושבים ככל אבתינו כצל ימינו על הארץ ואין
טז מקוה: יהוה אלהינו כל ההמון הזה אשר הכינונו לבנות
יז לך בית לשם קדשך מידך היא ולך הכל: וידעתי אלהי
כי אתה בחן לבב ומישרים תרצה אני בישר לבבי התנדבתי
כל אלה ועתה עמך הנמצאו פה ראיתי בשמחה להתנדב
יח לך: יהוה אלהי אברהם יצחק וישראל אבתינו שמרה
זאת לעולם ליצר מחשבות לבב עמך והכן לבבם אליך:

4. מדרש רבה שמות פרשה ל'

כי קרובה ישועתי לבוא, כי קרובה ישועתכם אינו אומר אלא ישועתי, יהי שמו מבורך אלולי שהדבר כתוב אי אפשר לאמרו. אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל אם אין לכם זכות, בשבילי אני עושה כביכול כל ימים שאתם שם בצרה אני עמכם שנאמר (תהלים צא טו) עמו אנכי בצרה, ואני גואל לעצמי שנאמר (ישעיה נט טז) וירא כי אין איש וישתומם וגו', וכן הוא אומר (זכריה ט ט) גילי מאד בת ציון הריעי בת ירושלים הנה מלכך יבוא לך צדיק ונושע, ומושיע אין כתיב כאן אלא ונושע, הרי אפלו אין בידכם מעשים, עושה הקדוש ברוך הוא בשבילו שנאמר (ישעיה נו א) כי קרובה ישועתי לבוא.

תנחו' [illegible]

אם כסף תלוה את עמי, הה"ד הוא דכתיב (קהלת ה יב) יש רעה חולה ראיתי תחת השמש עשר שמור לבעליו לרעתו ואבד העשר ההוא בענין רע. אשרי אדם שהוא עומד בנסיונו שאין בריה שאין הקדוש ברוך הוא מנסה אותה. העשיר מנסהו אם תהא ידו פתוחה לעניים, ומנסה העני אם יכול לקבל יסורין ואינו כועס, שנאמר (ישעיה נח ז) ועניים מרודים תביא בית. ואם עמד העשיר בנסיונו ועושה צדקות הרי הוא אוכל ממונו בעולם הזה והקרן קימת לו לעולם הבא והקדוש ברוך הוא מצילו מדינה של גיהנם שנאמר (תהלים מא ב) אשרי משכיל אל דל ביום רעה ימלטהו ה'. ואם עמד העני בנסיונו ואינו מבעט הרי הוא נוטל כפלים לעתיד לבוא שנאמר (שם יח כח) כי אתה עם עני תושיע.

5. מכילתא [illegible]

רבי שמעון בן אלעזר אומר המזבח נברא להאריך שנותיו של אדם והברזל לקצר שנותיו של אדם אינו רשאי להניף המקצר על המאריך. רבי יוחנן בן זכאי אומר הרי הוא אומר אבנים שלמות תבנה אבנים שמטילות שלום. והרי דברים ק"ו ומה אם אבני מזבח שאינם לא רואות ולא שומעות ולא מדברות על שמטילות שלום בין ישראל לאביהם שבשמים אמר הקב"ה לא תניף עליהם ברזל המטיל שלום בין איש לאשתו בין עיר לעיר בין אומה לאומה בין ממשלה לממשלה בין משפחה למשפחה על אחת כמה וכמה שלא תבא עליו פורענות:

6. תלמוד ירושלמי קדושין א' ב'

תני רבי אליעזר בן יעקב אומר ולמה אל הדלת שעל ידי דלת יצאו מעבדות לחירות שאלו התלמידים את רבן יוחנן בן זכאי מה ראה העבד הזה לירצע באזנו יותר מכל איבריו אמר להן אוזן ששמעה מהר סיני לא יהיה לך אלהים אחרים על פני ופירקה מעליה עול מלכות שמים וקיבלה עליה עול בשר ודם אוזן ששמעה לפני הר סיני כי לי בני ישראל עבדים והלך זה וקנה אדון אחר לפיכך תבוא האוזן ותירצע לפי שלא שמר מה ששמעה אזנו

7. פרקי אבות ו' ב'

אמר רבי יהושע בן לוי, בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב ומכרזת ואומרת אוי להם לבריות מעלבונה של תורה שכל מי שאינו עוסק בתורה נקרא נזוף, שנאמר נזם זהב באף חזיר אשה יפה וסרת טעם. ואומר והלחת מעשה אלהים המה והמכתב מכתב אלהים הוא חרות על הלחת, אל תקרא חרות אלא חירות, שאין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתלמוד תורה, וכל מי שעוסק בתלמוד תורה הרי זה מתעלה, שנאמר וממתנה נחליאל ומנחליאל במות:

[illegible]

והאומר דבר בשם אומרו, הא למדת כל האומר דבר בשם אומרו מביא גאלה לעולם, שנאמר ותאמר אסתר למלך בשם מרדכי:

8. רש"י שמות כ"ג

ולפי דברי רבותינו כך פתרון המקרא לא תהיה אחרי רבים לרעות. לחייב מיתה בשביל דיין אחד שירבו המחייבין על המזכין, ולא תענה על רב לנטות מדבריו ולפי שהוא חסר יו"ד דרשו בו כן אחרי רבים להטות ויש רבים שאתה נוטה אחריהם ואימתי בזמן שהן שנים המכריעין במחייבין יותר מן המזכין וממשמע שנא' לא תהיה אחרי רבים לרעות שומע אני אבל היה עמהם לטובה מכאן אמרו דיני נפשות מטין ע"פ אחד לזכות וע"פ שנים לחובה. ואונקלוס תרגם לא תתמנע מלאלפא מה דבעינך על דינא. ולשון העברי לפי התרגום כך הוא נדרש לא תענה על ריב לנטות אם ישאלך דבר למשפט לא תענה לנטות לצד אחד ולסלק עצמך מן הריב אלא הוי דן אותו לאמיתו. ואני אומר ליישבו על אופניו כפשוטו וכך פתרונו לא תהיה אחרי רבים לרעות אם ראית רשעים מטין משפט לא תאמר הואיל ורבים הם הנני נוטה אחריהם ולא תענה על ריב לנטות וגו' ואם ישאלך הנדון על אותו המשפט אל תענהו על הריב דבר הנוטה אחרי אותן רבים להטות את המשפט מאמתו אלא אמור את המשפט כאשר הוא וקולר יהא תלוי בצואר הרב':

9. רס"ג, אמונות והדעות ג' ז'

ועוד לפי שאומתינו בני ישראל אינה אומה אלא בתורותיה, וכיון שאמר הבורא שהאומה תעמוד כימי השמים והארץ הרי בהכרח שתורותיה עומדות כימי השמים והארץ, והוא אמרו כה אמר ה' נתן שמש לאור יומם חקת ירח וכוכבים לאור לילה רגע הים ויהמו גליו ה' צבאות שמו אם ימשו החקים האלה מלפני נאם ה' גם זרע ישראל ישבתו מהיות גוי לפני כל הימים.

10. "אור החיים" שמות כב

אם כסף תלוה את עמי פרוש אם ראית שהיה לך כסף יתר על מה שאתה צריך לעצמך שאתה מלוהו לעמי תדע לך שאין זה חלק המגיעך אלא חלק אחרים שהוא העני עמך, ובזה רמז כי צריך לפתח לו משלו. ואולי כי רמז לו גם כן שלא יתנשא ויתגדל על העני בראותו כי הוא הנותן לו, והוא אומרו לא תהיה לו כנשה לשון נשיאות ומעלה כי משלו הוא נותן לו.

11. "משך חכמה" שמות כב, כז

והנה דרך בני אדם לאורר את המנהיג בשביל שאינו מפיק רצון וכדומה ע"ז באה אזהרה ע"ז כפי' והדבר מובן דה"ה אסור לאורר כל אדם מישראל · אלא הזהיר על הנשיא ביותר · מפני שמורגלים בזה וגם שמקלקלים בזה הליכות עולם

12. "איש ההלכה" גלוי ונסתר

אין אני מתלהב למראה כל אלה החיבורים והמסות, שתוכם רצוף רציונאליזאציה בורגנית שטחית, השואפים להביא את תורת ישראל בכתר מלכות מודרני־בוהימי ולהראות להשאננים בפרברי בוסטון, ניו־יורק ולוס־אנג'לס, כי מוכשרת היא להיכנס לטרקליניהם המקושטים. נפשי בוחלת בכל אלו הדרשות הסובבות סחור, סחור לנושא אחד: שמירת המצוות טובה לעיכול המזון, לשינה מתוקה, לשלום המשפחה ולעמדה חברתית.

הפעולה הדתית בעיקרה חווית סבל היא. כשהאדם מזדמן עם הא־ל לפונדק אחד, הוא נתבע ע"י הא־ל להקרבה עצמית המתבטאת במאבק עם יצריו הפרימיטיביים, בשבירת הרצון, בקבלת "משאי" טרנסצנדנטאלי, בוויתור על חמדת בשר מוגזמת, בהסתייגות לפרקים מן הנעים והערב, ובהתמכרות אל המר והמוזר, בהתנגשותו עם משטר חילוני ובכמיהותיו אל עולם פרדוכסאלי שאינו מובן לאחרים. הקרב את קרבנך! זהו הצו העיקרי הניתן לאיש הדת.

13. "אורות התשובה" [illegible]

המעכב הראשי, שהוא כולל בקרבו באמת את כל שאר העכובים, ביחוד ממדתה של התשובה הכללית של כל ישראל לכל מפלגותיה, ביחס עם הקשר על מהלכה של צמיחת הגאלה ההולכת ונובטת אצלנו, הוא המשג של ציור התשובה, המקשר, שלא על פי אמת, רק עם דלדול נפש, עם חלשה ורפיון והנמכת החיים. הציור הזה באמת הוא פוגם גם בתכן התשובה של כל יחיד במדה ידועה, אבל יותר מכל הוא מעכב את התשובה הכללית, שהיא מכרחת לבוא כעת עם רשמי קוי הגאלה, שעמהם אנו חיבים להיות אמיצי רוח, מלאי חיל ומשתוקקים לשבע טל של חיים, של יצירה עצומה ושל רעננות.

ובשביל כך הננו חיבים לגלות את הרז הזה, שהתשובה האמתית של כל ישראל – שהשיבה לארץ ישראל ההולכת ומתגברת בקרבנו היא אחת מחליותיה הגדולות – היא מכרחת להיות מצבת בקרב נפשנו פנימה בצורה של חזיון כביר רב אונים, המוסיף לנו אוצרות של עזוז וחיל, לקום ברוח אמיץ נגד כל שוטני נפשנו, ולהפעים בקרבנו רוח נעלה של כח יוצר, פורה ושוטף, בכל הערכים הרוחניים והמעשיים שלנו, בעז צור ישראל. והתשובה החיה שהיא נובעת לא מנפשות בודדות מרפקות, אלא מתוך אוצר הנשמה של הכלל כלו, כנסת ישראל המאחדת בקרבה את כל אבריה הרבים והשונים.

www.meirtv.co.il ערוץ מאיר - הערוץ שלי ליהדות